

3. Міграція як чинник розвитку в Україні [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://iom.org.ua>-Загол. з екрану.
4. Міжнародна організація з міграції [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua>.

ЧЕРНИШ О.А., МАЛЬЧИКОВА Д.С.

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ

Постановка проблеми. Туристсько-краєзнавча робота сприяє виробленню системи наукових поглядів на навколишній світ. На основі живого споглядання і сприйняття у дітей сформуються первинні уявлення та поняття. І чим конкретніше та ясніше сприймають учні об'єкт вивчення в туристських походах та на екскурсіях, тим активніший процес осмислення та узагальнення знань.

Тому, актуальність теми даного дослідження, що пов'язане з використанням даного матеріалу для роботи в школі, є важливою з огляду розкриття емоційно-вольових властивостей школяра.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й методичні основи дослідження рідного краю склалися під впливом передових ідей А.А.Дістервега, Я.А.Коменського, К.Д.Ушинського, В.О.Сухомлинського, С.Ф.Русової. Питання теорії і практики краєзнавчо-туристської роботи розкриваються у працях А.В.Даринського, М.П.Крачило, М.Ю.Костриці, В.В.Обозного, І.Т.Пруса, К.Ф.Стросва, І.В.Соколової, Н.С. Юньєва та інших.

Постановка завдання. Метою дослідження є проаналізувати географічні передумови формування туристсько-рекреаційних кластерів України, виявити перспективи їх розвитку та дидактичні особливості використання цих матеріалів у краєзнавчо-туристичній роботі.

Виклад основного матеріалу. Туристсько-краєзнавча робота передбачає вихованню в школярів наукових поглядів на навколишній світ. На основі цього досвіду у дітей формуються первинні уявлення.

Туристсько-краєзнавча робота передбачає:

- відродженню духовності, національної свідомості, любові до рідної країни у підростаючого покоління;
- вихованню поваги до людини і її праці;
- підвищення результативності навчання і виховання за допомогою яскравих прикладів з навколишнього середовища;
- збагачення досвідом спільної діяльності;

- здійснення особистісного розвитку кожного учня;
- підвищенню рівня фізичної підготовленості дітей, підлітків та молоді;
- вивченню раціонально, без шкоди природі збирати колекції, цінні природні матеріали;
- вміння поповнювати зібраними під час походів та екскурсій матеріалами краєзнавчі музеї чи куточки, створювати нові;
- постійно стежити за екологічним станом навколишнього середовища і своєчасно знайомити з результатами досліджень громадськість [1].

Поряд з розвитком пізнавальних інтересів і потреб дітей туристсько-краєзнавча робота є широким полем для розкриття емоційно-вольових властивостей особи. Почуття, які виникають при відкритті нових, ще невідомих фактів, значно впливають на емоційну сферу дитини, її мораль, особливо, коли нове відкривається в знайомому середовищі, яке постійно оточує їх.

Розвиток абстрактної думки спирається на конкретні уявлення. Оскільки першим ступенем пізнання є чуттєве сприйняття явищ навколишнього світу, то основне призначення туристсько-краєзнавчої роботи полягає в тому, щоб пов'язати чуттєве сприйняття з абстрактною думкою [2].

Коли діти вивчають, наприклад, яр або досліджують джерело, безпосередньо бачать об'єкти, що вивчаються, можуть протягом певного часу спостерігати за руйнівною дією води і заглибленням яру, то вони можуть встановити чинники, які сприяють утворенню яру. На основі власних спостережень діти роблять відповідні висновки та узагальнення.

Значення туристсько-краєзнавчої роботи в походах та екскурсіях:

- 1) знання, здобуті в польових умовах, - особливо цінні, бо вони мають неабстрактний, а конкретно-споглядальний характер;
- 2) освітньо-виховне значення проявляється в активізації навчально-виховної роботи, спрямованої на підвищення прикладного значення підготовці учнів. Подорожі та екскурсії допомагають розвитку у дітей спостережливості та інтересу до самостійних досліджень, виховують у них прагнення до постійного і безпосереднього вдосконалення знань, уміння самостійно поповнювати їх застосовувати на практиці;
- 3) походи та екскурсії мають важливе значення у сформуванні світогляду дітей: вони дістають можливість безпосередньо знайомитися з географічними об'єктами, явищами і процесами, здобувають фундаментальні знання, такі необхідні для засвоєння багатьох географічних понять. Спостерігаючи за навколишнім середовищем,

вивчаючи його компоненти, розкриваючи їх характерні риси, ознаки подібності або відмінності, взаємозв'язок і взаємообумовленість елементів цього складного поняття;

4) учні на конкретних прикладах вивчають взаємозв'язки і зміни елементів природи.

Специфіка пізнавальної діяльності в процесі туристсько-краєзнавчої роботи полягає в тому, що загальні матеріалістичні закономірності розкриваються через конкретне, окреме, на близькому й доступному матеріалі [3].

У подорожах та на екскурсіях головним є показ об'єктів, які викликають найбільший інтерес з точки зору пізнавально-виховного значення та створення з метою активізації розумової діяльності учнів різноманітних проблемних ситуацій.

Екскурсійна діяльність та подорожі рідним краєм є важливими чинниками розширення знань екскурсантів і туристів, вони викликають потяг до вивчення і пізнання традицій і звичаїв рідного краю. Важливість туристично-краєзнавчої роботи під час екскурсійної діяльності полягає насамперед у тому, що через неї можна здійснити один із головних принципів навчання і виховання — принцип єдності теорії і практики, зв'язку навчання і пізнання із життям [4].

Теорія пізнання засвідчує, що через зорове сприймання явищ, процесів, об'єктів і речей наша думка пізнає суть побаченого. На основі особистого споглядання явищ, об'єктів і речей здійснюється сприйняття, розкриваються закономірності, проводяться узагальнення, робляться висновки і, як наслідок, формуються необхідні для практичної діяльності знання.

Туристсько-краєзнавча діяльність сприяє розвитку абстрактного мислення школяра. Навколишня дійсність дає йому можливість своїми очима побачити об'єкти, які важко, а іноді і неможливо представити повністю по опису, поясненню, розповіді і навіть фотознімку. Наочність значно покращує глибину сприйняття об'єкту. Це особливо важливо для дітей і підлітків, мислення яких характеризується як «наочне».

Висновки з проведеного дослідження. У статті розглядалася важливість використання туристсько-рекреаційних кластерів у туристсько-краєзнавчій роботі в школі. Тому слід зауважити, що важливість туристсько-краєзнавчої роботи під час екскурсійної діяльності полягає насамперед у тому, що через неї можна здійснити один із головних принципів навчання і виховання — принцип єдності теорії і практики, зв'язку навчання і пізнання із життям. Набуті на екскурсіях і у туристичних подорожах знання сприяють формуванню різноманітних

понять. Інформацію, зібрану під час екскурсій і туристичних подорожей, можна використати для подальшої роботи. Маючи уявлення про рідний край, можна розширювати знання про інші землі своєї країни, а також зарубіжних країн.

Список використаних джерел:

1. Бабарицька В. Екскурсоведство і музеєзнавство: навчальний посібник / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська // – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Емельянов Б. В. Экскурсоведение: Учебник / Б.В. Емельянов // – 3-е изд., перераб. и дополн. – М.: Советский спорт, 2002. – 216 с.
3. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч.посіб. / Б.П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с.
4. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм: навч.посіб. / М.П. Крачило // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/21992/>

***ЧАЧІБАЯ О.Г., КІРІН Д.А.,
БУРДИГА В.В., НОВОСЕЛЬЦЕВ Є.В.***

**ПОТЕНЦІАЛ ЛАНДШАФТІВ ЕСТЕТИЧНОГО
СПРИЙНЯТТЯ ЯК ОБ'ЄКТІВ РЕКРЕАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НПП «НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ»**

Створений НПП «Ниžньодніпровський» в своєму ядрі має плавневу частину Нижнього Дніпра. В умовах Сухого Степу це формує специфічний «оазисний» тип рекреаційного природокористування, який тяжіє як до узбережжя Дніпра, так і вглиб плавневої території [7]. Освоєння островних ділянок має як свої труднощі, так і певні переваги, що ґрунтуються на генетичних особливостях островів як форм рельєфу. Так, Бейдик О.О. [1] наводить такі рекреаційні властивості островів: своєрідність їх як просторових структур (ізолюваність); привабливість і придатність до використання в якості об'єктів рекреації (Великий та Малий Потьомкинські острови як приклад); екологічність за рахунок малої антропогенної трансформації (відносно) тощо. В умовах зменшення та погіршення якості і показників забезпечення мешканців міст публічними просторами [3, 4], острови та їх системи (як в Нижньому Дніпрі) можуть деяким чином компенсувати та нівелювати погіршення якості міського середовища. Сучасний рівень антропогенної трансформації природного середовища на територіях, прилеглих до НПП «Ниžньодніпровський» дозволяють говорити про їх суттєву диференціацію, що при вдалій організації дозволить розширити спектр